

24.9.2021

EOAK/6268/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Tarkastaja Reima Laakso

OMAISUUDEN HALTUUN SAAMINEN VANKILASTA TOISEN SIIRRYTTÄESSÄ

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan kohteluaan Vilppulan, Kylmäkosken ja Turun vankiloissa sekä vankilassa hallussaan olleen omaisuuden haltuun saamista laitossiirtojen jälkeen.

Kantelukirjeen mukaan kantelija siirrettiin 11.4.2020 Vilppulan vankilasta Kylmäkosken vankilaan, jossa oli kertomansa mukaan sijoitettuna 19 vrk matkaselliin. Kantelija arvosteli olosuhteitaan matkasellissä. Kantelukirjeen ja asiointilomakkeiden perusteella kantelijan omaisuus odotti kuljetusta Vilppulan vankilassa vielä 2.7.2020 eikä kantelija ollut saanut haltuunsa omaisuuttaan Turun vankilassa 16.9.2020 mennessä, vaikka asiointilomakkeeseen vastanneen rikosseuraamusesimiehen mukaan kantelijan omaisuus oli saapunut laitokseen 28.7.2020. Kantelijan kertoman mukaan Vilppulan vankilaan jäänyt omaisuus sisälsi henkilökohtaisten tavaroiden lisäksi henkilökohtaista ja asianajajan kanssa käytyä kirjeenvaihtoa sekä terveydentilaan liittyviä asiakirjoja. Erityisesti kantelija arvosteli sitä, ettei saanut pakata omaisuuttaan Vilppulan vankilassa.

Kantelija pyysi oikeusasiamiestä suosittelemaan Valtiokonttoria maksamaan korvauksia hänelle kirjeessään kertomansa mukaisesti.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskusta pyydettiin toimittamaan kantelun tutkimiseksi tarvittava selvitys Vilppulan, Kylmäkosken ja Turun vankiloista sekä antamaan lausuntonsa asiassa. Selvityksessä ja lausunnossa pyydettiin kiinnittämään huomiota erityisesti kirjeestä ja asiointilomakkeista ilmeneviin omaisuuden toimittamisen viiveisiin, omaisuuden kirjaamiseen ja matkasellin olosuhteista sekä siellä vietetyn ajanjakson pituudesta kerrottuun.

Aluekeskus lähetti lausuntonsa (liitteenä) ja sen liitteenä Vilppulan, Kylmäkosken ja Turun vankilan selvitykset sekä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskuksen oikaisuvaatimukseen 26.6.2020 tekemän päätöksen arviointikeskuksen 20.4.2020 avolaitoksesta suljettuun vankilaan siirtämistä koskevaan päätökseen ja Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen 29.9.2020 aluekeskuksen oikaisuvaatimuksesta tehtyyn valitukseen. Aluekeskus lähetti myös toiseen vankilaan siirtämistä koskevat asianosaiselta salassa pidettävät asiakirjat.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Hyvän hallinnon perusteista säädetään hallintolain 2 luvussa. Lain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Vankeuslain 1 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta.

Vankeuslain 1 luvun 6 §:n 3 momentin mukaan rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on suoritettava virkatehtävänsä puuttumatta enempää kenenkään oikeuksiin ja aiheuttamatta suurempaa haittaa kuin on välttämätöntä ja puolustettavaa tehtävän suorittamiseksi.

Vankeuslain 9 luvun 1 §:n mukaan vanki saa vankilassa pitää hallussaan kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta.

Vankeudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 26 §:n mukaan, kun vanki siirretään toiseen vankilaan, kuljetuksen yhteydessä voidaan ottaa siirrettäväksi sellaista vangin henkilökohtaista omaisuutta, jonka siirtämisestä hän itse pystyy huolehtimaan. Vangin tulee erityisesti huolehtia helposti särkyvien esineiden kuljettamisesta. Vangille on annettava mahdollisuus valita omaisuus, jonka kuljettamisesta hän huolehtii. Kuljetuksen aikana vangin haltuun voidaan antaa ainoastaan sellaista omaisuutta, jonka hallussapito on vankilassa sallittu.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on antanut määräyksen vangin omaisuuden säilyttämisestä 2/004/2016. Määräyksestä sovellettavaksi tulevat nyt käsillä olevassa kantelussa seuraavat kohdat.

Vangin vapautuessa, aloittaessa valvottua koevapautta tai siirtyessä toiseen vankilaan on omaisuus vangin läsnäollessa tarkastettava ja pyydyttävä vankia allekirjoituksellaan hyväksymään omaisuusluettelo. Vankia on kehoitettava keräämään pois kaikki hallussaan ollut omaisuus asuinhuoneestaan.

Jos henkilökunta kerää vangin tavarat, vangille on annettava tilaisuus omaisuuden tarkastamiseen. Henkilökunnan kerätessä tavarat on tarvittaessa kirjattava niiden kunto. Jos omaisuutta rikkoontuu pakkaamisen yhteydessä, on siitä tehtävä merkintä omaisuusluetteloon. Jos vanki ei halua tai pysty tarkastamaan omaisuuttaan, tästä on tehtävä merkintä omaisuusluetteloon. Toiseen vankilaan siirretyn vangin jättämä omaisuus on toimitettava vangille.

Siirrettäessä vanki vankilasta toiseen on vangin laitoksessa oleva omaisuus, jonka vanki pystyy mukanaan itse kuljettamaan, lähetettävä määränpäähen vangin mukana. Vangin tulee itse huolehtia helposti särkyvien laitteittensa (kuten tv, soittimet, radio) kuljettamisesta ja sen lisäksi kuljetukseen voidaan ottaa mukaan kirjattuna tavaraluetteloon korkeintaan kaksi muuta kolia tavaroita laukkuihin pakattuina. Vanki vastaa kuljetuksen aikana hallussaan olevasta omaisuudesta.

Omaisuus, jota vanki ei itse pysty kuljettamaan, lähetetään vankilan kustannuksella vangin määränpäähen. Kuljetettavat tavarat ovat vankilan vastuulla niiltä osin, kun vastuuta ei ole sopimuksella siirretty kuljetuksen suorittajalle. Tavarat voidaan kuljettaa määrävankilaan joko etukäteen tai kahden viikon sisällä vangin siirrosta. Tavaroiden kuljetus järjestetään vankilalle edullisimmalla tavalla. Tavarat voidaan lähettää rahtikuljetuksella, pyykinkuljetusautolla eri korvausta vastaan tai vanginkuljetuslinja-autolla, jos linja-auto kulkee suoraan määränpäävankilaan. Vankien siirrot on mahdollisuuksien mukaan suunniteltava etukäteen siten, että vangilla on mahdollisuus valita, mitkä tavarat hän kuljettaa itse mukanaan ja mitkä lähetetään erikseen.

3.2 Menettely omaisuuden lähettämisen osalta Vilppulan vankilassa

Kantelijan mukaan hänet siirrettiin Vilppulan vankilasta Kylmäkosken vankilaan 11.4.2020. Hän ei kertomansa mukaan saanut kerätä omia tavaroitaan. Tämän osalta kantelija viittasi oikeusasiamiehen kannanottoihin (5726/4/15 ja 1374/4/16). Kantelija piti halventavana ja ihmisarvoaan alentavana, ettei saanut itse pakata tai olla läsnä tavaroita pakattaessa.

3.2.1 Selvitykset

Vilppulan vankilan johtaja A:n antaman selvityksen mukaan laitoksessa oli samassa vaiheessa ja ajankohtana järjestyshäiriöihin liittyvä tilanne, jonka seurauksena useampi vanki jouduttiin siirtämään suljettuun vankilaan. Koska kyseessä oli turvallisuusperusteinen siirto, ei kantelijan ollut mahdollista antaa olla itse pakkaamassa tavaroitaan. Kantelijan huonetta ei myöskään ollut tyhjennetty välittömästi, vaan oli odotettu, että paikalle saatiin koira ja että asuinsolu, jossa myös kantelijan huone oli, ehdittiin tutkia asianmukaisesti. Huone oli tänä aikana lukittu eikä kantelijan yksityisten dokumenttien tiedot ole olleet missään vaiheessa vaarassa paljastua kenellekään.

Selvityksen mukaan kantelijan sijoituspäätöksen tultua olisi hänen tavaransa pitänyt pakata ja toimittaa sijoituspäätöksen mukaisesti Turun vankilaan. Tässä oli selvityksen mukaan tapahtunut viivytys Vilppulan vankilassa. Selvityksen mukaan asia selittyi sillä, että asiasta vastuussa oleva rikosseuraamuskeskus oli pitkällä virkavapaalla ja hänelle oli saatu sijainen 1.5.2020 alkaen. Tässä vaiheessa todettiin tapahtuneen harmillinen tietokatkos. Kantelijan tavarat oli pakattu vankilaukkuihin asuinsolun tarkastuksen jälkeen, mutta vankilaukut jäivät Vilppulan vankilaan. Sen jälkeen, kun laukut huomattiin, johtaja oli antanut Tampereen tukipartiolle tehtäväksi kuljettaa laukut Kylmäkosken vankilaan, josta laukut saatiin aikanaan siirrettyä Turkuun. Tukipartio kuljetti laukut Vilppulasta Kylmäkoskelle 7.7.2020.

Aluekeskus totesi selvityksessään, että noin kolmen kuukauden mittainen aika sille, ettei tavaroita ollut toimitettu eteenpäin, oli liian pitkä. Aluekeskus myös viittasi Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä todettuun, jonka mukaan tavarat voidaan kuljettaa määrävankilaan kahden viikon sisällä vangin siirrosta. Vankilan selvityksen mukaan Vilppulan vankilassa on kiinnitetty nyt esillä olevan asian jälkeen huomiota siihen, että omaisuus siirtyy asianmukaisesti seuraavaan kohteeseen. Tästä huolimatta aluekeskus kiinnitti vielä painokkaasti Vilppulan vankilan huomiota siihen, että jatkossa tämänkaltaisia tilanteita ei pääsisi enää tapahtumaan. Aluekeskuksen mukaan tulisi kuitenkin huomioida, että Vilppulan vankilan toiminta ei vaikuta olleen tahallista.

3.2.2 Kannanotto omaisuuden lähettämiseen Vilppulan vankilasta

Kantelija oli kysellyt omaisuudestaan kantelukirjeen liitteenä olevan asiointilomakkeen mukaan ensimmäisen kerran 11.6.2020. Kantelija kertoi yrittäneensä saada omaisuuttaan haltuunsa Turun vankilassa edellä mainittuna ajankohtana lähettämällä asiointilomakkeella. Käytettävissä olevien tietojen perusteella vaikuttaa siltä, että kantelija on ryhtynyt kyselemään omaisuuttaan noin kaksi kuukautta avolaitoksesta siirtonsa jälkeen.

Tiedossani ei ole syytä sille, miksi hän ei ollut jo aiemmin pyrkinyt saamaan haltuunsa tärkeäksi luonnehtimaansa omaisuutta kuten silmälasejaan tai oikeudenkäyntiin liittyviä asiakirjoja.

Voin yhtyä aluekeskuksen Vilppulan vankilan kohdalta toteamaan, jonka mukaan kolmen kuukauden viive kantelijan omaisuuden toimittamisessa suljettuun laitokseen oli liian pitkä. Aluekeskuksen Rikosseuraamuslaitoksen määräyksen osalta toteaman osalta voin niin ikään olla samaa mieltä.

Ottaen huomioon vankilan laiminlyönnin seurauksena tapahtuneen lähes kolmen kuukauden viiveen vangin omaisuuden lähettämässä, en voi pitää vankilasta asiassa aluekeskukselle antamia selvityksiä riittävinä sisällöltään ja kattavuudeltaan. Selvityksessä viivästystä selitettiin rikosseuraamusesimiehen pitkällä virkavapaalla ja ”harmillisella tietokatkoksellä.” Kantelijan tavaroiden todettiin tulleen pakatuksi vankilaukkuihin, mutta jääneen vankilaan. Selvityksestä ei käynyt esille esimerkiksi taustaa ”tietokatkoksellä” tai ketkä olivat pakanneet omaisuuden ja missä vankilaukkuja oli säilytetty, kun niitä ei ollut kolmeen kuukauteen ”huomattu.” Kun laukut oli huomattu, johtaja oli antanut tukipartiolle tehtäväksi kuljettaa laukut Kylmäkosken vankilaan 7.7.2020. Kuitenkin tuossa vaiheessa kantelija oli ollut sijoitettuna Turun vankilaan jo 2,5 kuukauden ajan. Selvityksestä ei käynyt ilmi, oliko Vilppulan vankilassa pyritty selvittämään kantelijan sijoitusvankilaa. Tämä olisi tullut käsitykseni mukaan tullut tehdä ennen omaisuuden lähettämistä Kylmäkoskelle. Osaltaan tämän selvittämismääräyksen laiminlyönnin seurauksena kantelijan omaisuus oli saapunut Turun vankilaan 28.7.2020 eli kolme viikkoa myöhemmin.

Selvityksen oli antanut vankilan johtaja ja siinä käytetyt ilmaisut, varsinkin kun kyse on virkavastuulla suoritettavien tehtävien laiminlyönneistä, luovat jossain määrin kuvaa toisen käden tietoihin perustuvista seikoista, joiden pohjalta selvitys vaikuttaa annetun. Selvityksestä ei käynyt ilmi esimerkiksi vankilassa päivittäisestä johtamisesta vastaavan apulaisjohtajan suorittamat toimenpiteet tai virka-aseman mukainen rooli asian selvittämisessä. Sen sijaan keskeisenä ongelmana esitettiin rikosseuraamusesimiehen virkavapaus, joka ei kuitenkaan mielestäni voi uskottavasti olla syytä kantelijan omaisuuden kadottamiselle kolmen kuukauden ajaksi. Edellä toteamaani viitaten kiinnitänkin Vilppulan vankilan huomiota selvityksen ja lausunnon antamisen osalta seuraavaan:

Kun apulaisoikeusasiamies pyytää viranomaiselta tai yksittäiseltä virkamieheltä selvitystä jonkin asian johdosta, tämän on virkavastuulla huolellisesti ja totuudenmukaisesti kerrottava kaikki olennainen asiaan liittyvä. Tätä velvollisuutta voi tosin eräiltä osin rajoittaa oikeus olla saattamatta itseään syytteen vaaraan.

Oikeusasiamiehen on toimivaltansa puitteissa mahdollista arvioida tai puuttua viranomaisten menettelyyn vain, jos käytettävissä oleva aineisto antaa siihen todennäköiset perusteet. Tämä korostaa huolellisuuden merkitystä asian selvittämisessä myös vankien ja henkilökunnan oikeusturvan näkökulmasta.

Selvityksessä todettiin asiasta otetun opiksi ja että sijaisuusjärjestelyissä on vastuuta vankitavaroiden toimittamisesta selkeytetty myös vartijoille ja annettu entistä selkeämpää ohjeistusta asiassa. Vilppulan vankilassa todettiin myös olleen haasteita vankitavaroiden kuljetuksessa sellaisissa tilanteissa, joissa joudutaan ennalta suunnittelematta poistamaan yhtä aikaa useita vankeja.

Tiedossani oli jo toisen kantelun (EOAK/3953/2020) perusteella kantelua koskevana ajankohtana ilmi tulleet useampaa vankia koskeneet epäilyt itsensä päihdyttämisistä ja pahoinpitelyihin liittyneistä järjestyshäiriöistä. Tilanne laitoksessa on tuolloin epäilemättä ollut haastava.

Laitostarkastusten yhteydessä tekemieni havaintojen ja saamieni tietojen perusteella avolaitoksessa työskentelevien vartijoiden työkuva ja -tehtävät ovat pääsääntöisesti laaja-alaisempia kuin suljetuissa vankiloissa työskentelevien vartijoiden. Tätä taustaa vasten pidän jossain määrin kysymyksiä herättävänä sitä selvityksessä kerrottua, jonka mukaan vartijoiden vastuuta ja ohjeistusta vankien omaisuuden toimittamisessa oli tapahtumien jälkeen selkeytetty ja että Vilppulan vankilassa oli ollut haasteita tavaroiden toimittamisessa useita vankeja poistettaessa. Käsitykseni mukaan vankien siirrot avolaitoksesta suljettuun eivät ole erityisen poikkeuksellisia ja edellä esimerkiksi vankien omaisuuden käsittelystä kerrotussa on kyse pitkälti vartijoiden ydintehtäviin kuuluvista toimenpiteistä. Todettakoon myös, että edellä esitetystä keskushallintoyksikön määräyksessä on varsin yksityiskohtaiset ja selkeät ohjeet menettelystä vangin omaisuuden lähettämisessä.

3.3 Menettely omaisuuden hallussapidon osalta Turun vankilassa

3.3.1 Selvitykset

Turun vankilan selvityksen antoi vastaanotto-osaston rikosseuraamusesimies B. Selvityksen mukaan kantelija oli ilmeisesti saanut jotakin kyseistä omaisuuttaan haltuunsa elo–syyskuun vaihteessa. Rikosseuraamusesimies viittasi kantelun liitteenä oleviin asioimiskaavakkeisiin ja niihin antamiinsa vastauksiin, joista hänen mukaansa kävi ilmi, että kantelijan omaisuus oli todellakin saapunut Turun vankilaan 28.7. ja vankilan resurssipulan vuoksi omaisuuden käsittely oli ilmeisesti venynyt näin pitkäksi.

Koronaepidemian alettua Turun vankilassa siirryttiin selvityksen mukaan pääsääntöisesti asioimislomakkeilla käytävään asiointiin vankilan säilytyksessä olevan vankien omaisuuden suhteen. Selvityksen antamisajankohdan mukaisilla resursseilla ei vankilassa pystytty toteuttamaan vankien käyttämistä vankilan omaisuuden säilytystiloissa. Selvityksen antajalla ei ollut kuitenkaan tietoa, oliko kantelija päässyt itse käymään tavaroitaan katsomassa 27.8. ja 1.9., vai oliko hänelle lähetetty asioimislomakkeella haltuun pyytämäänsä omaisuuttaan tuolloin.

Selvityksen antanut rikosseuraamusesimies oli pyytänyt vastaanottoa tarkastamaan selvityksen antamispäivänä kantelijan vankilassa säilytettävänä olevista tavaroista, olisiko siellä hänen papereitaan / asiakirjojaan ja toimittamaan ne kantelijalle. Näin oli selvityksen mukaan 6.10.2020 tapahtunutkin.

Sekä Turun vankilan selvitykseen johtajan antamassa saatekirjeessä että selvityksessä korostettiin vankilan henkilöstöresurssin niukkuutta, jonka katsottiin vaikuttaneen kantelijan omaisuuden haltuun saamisen viiveisiin. Selvityksen mukaan vastaanotossa on muiden toimipaikkojen ohella ollut henkilökuntapulaa sekä määräaikaista henkilökuntaa. Vastaanotossa pyritään hoitamaan ensisijaisesti niin sanottu pakollinen liikenne eli saapuvat ja lähtevät vangit sekä sellaisten vankien omaisuus, joilla ei ole hallussaan mitään omaisuutta.

Syyskuussa 2020 Turun vankilassa oli johtajan mukaan käytettävissä vain 171 henkilötyövuotta eli 25 vähemmän kuin keskimäärin v. 2019. Tämä tilanne on johtajan mukaan johtanut siihen, että vankilassa joudutaan priorisoimaan tehtäviä selvityksessä kuvatulla tavalla jatkuvasti ja kohdentamaan vähäiset resurssit kiireellisiin ja päivittäisiin työtehtäviin.

Aluekeskuksen lausunnossa viitattiin vankilan selvityksessä työtehtävien priorisoinnista kerrottuun. Lausunnon mukaan Turun vankilassa ei pystytty selvittämään, mitä omaisuutta kantelija oli mahdollisesti saanut haltuunsa elo–syyskuun vaihteessa. Aluekeskuksen mukaan asiassa heräsi kysymys, olisiko kantelija kannellut asiassa, mikäli hän olisi saanut omaisuuttaan haltuunsa. Aluekeskuksen lausunnossa myös kysyttiin, että jos kantelijan kaikki tavarat olivat jääneet Vilppulan vankilaan, niin eikö hän tässä tilanteessa ollut uudessa sijoitusvankilassa vanki, jolla ei ole omaisuutta hallussaan? Tämän lisäksi lausunnossa pohdittiin, että kun henkilökuntaa oli myöhemmin pyydetty tarkistamaan, onko kantelijan tavaroiden joukossa hänen asiakirjojaan, eikö tarkoituksenmukaisinta olisi ollut pyytää kantelija paikalle katsomaan omaisuuttaan ja ottamaan sieltä tarvittavat tavarat haltuunsa.

Aluekeskuksen vankilan selvityksestä saaman vaikutelman mukaan kantelija lienee saanut asiapapereitaan haltuun rikosseuraamusesimies B:n pyytäessä tarkistuttamaan asiaa lokakuussa. Selvityksestä ei käynyt ilmi, että hän olisi saanut muuta omaisuuttaan tällöin haltuunsa. Kantelija oli tuonut asiointilomakkeessa esille, että hänellä ei ole ollut hallussaan esimerkiksi silmälasia. Aluekeskus totesi, että silmälasit ovat hyvinkin oleellinen ja jokapäiväisessä arjessa tarvittava esine ja vangin tulisi saada ne käyttöönsä mahdollisimman pian vankilaan saapuessaan.

Resurssien osalta aluekeskus totesi lausunnon antamisajankohtana, että vuoden 2021 resurssit ja niiden kohdentuminen alueella ei ollut vielä tiedossa.

3.3.2 Kannanotto omaisuuden haltuun saamiseen Turun vankilassa

Voin yhtyä aluekeskuksen lausunnossaan esittämään niiden toimenpiteiden osalta, joilla olisi voitu nopeastikin selvittää, mitä omaisuutta kantelija halusi haltuunsa. Tässä tapauksessa vankilan selvityksessä esitetty pääsääntöisesti asiointilomakkeilla käytävästä asiointista vastaanotto-osastolle vankien omaisuuteen liittyvissä asioissa todennäköisesti hidasti ja pitkitti kantelijan asioiden selvittämistä entisestään.

Turun vankilan selvityksen mukaan laitoksessa ei ollut tietoa siitä, oliko kantelija saanut haltuunsa omaisuuttaan ennen vastaanotto-osaston esimiehen selvityksessään kertomaa ajankohtaa 6.10.2020. Asiasta ei ole ilmeisesti saatavilla lisäselvitystä, mutta totean pitäväni kohtuuttomana omaisuuden saapumisesta Turun vankilaan 28.7.2020 kulunutta yli kahden kuukauden viivettä.

Tietooni on saatettu jo aiemmin muiden kanteluiden tutkinnan yhteydessä Turun vankilan huolestuttava henkilöresurssitilanne. Turun vankilan yliasutus ja siihen liittyvä ajoittaiset henkilökunnan riittävyyden ongelmat on vankilan taholta tuotu esille vastaanotto-osaston toimintaan liittyneiden kanteluiden (esim. EOAK/1969/2019 ja EOAK/3967/2017) tutkinnan yhteydessä.

Aluekeskus totesi, että vankilan selvityksen perusteella oli erittäin huolestuttavaa, että Turun vankilassa vanki ei pääse asioimaan vastaanotto-osastolla kohtuullisessa ajassa. Tältä osin lausunnossa viitattiin aiemmassa ratkaisussa EOAK/3967/2017 toteamaani. Katsoin, että vangin tulisi saada viikon sisällä vastaanotossa oleva tavaransa, jos siihen on tarve ja tarvittaessa vielä tätä nopeamminkin esimerkiksi vaatteiden osalta, jos säätilassa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Näin ollen esimerkiksi kahden kuukauden pituista odotusaikaa vastaanotto-osastolle asioimaan pääsemiseksi voidaan pitää erittäin ongelmallisena ja kohtuuttoman pitkänä.

Nyt käsillä olevassa kirjeessä kantelija kertoi aiempaan vankilaan jääneen omaisuuden osalta sen sisältäneen ”henkilökohtaisen omaisuuden” lisäksi terveydenhoitoa koskevia tietoja, asianajollisia asiakirjoja, kirjeenvaihtoa ja keskeneräisiä valituksen alaisia papereita. Kantelukirjeessään kantelija keskittyi enimmäkseen esittämään korvausvaatimuksia muun muassa kokemansa halventavan ja ihmisarvoa alentavan menettelyn johdosta. Vaikka tiedossani ei olekaan edellä kerrottua tarkempaa tietoa matkalle jääneen omaisuuden laadusta, voin yhtyä aluekeskuksen esittämään huoleen vankien mahdollisuudesta päästä asioimaan vankilan vastaanotto-osastolla saadakseen haltuunsa esimerkiksi silmälasinsa.

Muun muassa aiemmassa ratkaisussani EOAK/3967/2017 esille tulleet ongelmat Turun vankilan vastaanotto-osastolla vankien omaisuuden käsittelyssä ja vankien mahdollisuuksissa hoitaa omaisuuteensa liittyviä asioita näyttävät valitettavasti jatkuvan. Selvityksessä kerrotun henkilöstöresurssin vähenemisen seurauksena tilanne lienee jopa aiempaa huonompi. Päätin edellä mainitun ratkaisuni aikanaan seuraavaan toteamukseen.

Olen tietoinen, ettei rikosseuraalaitoksen eikä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen käytettävissä olevan henkilötyövuosiresurssin puitteissa liene mahdollista ratkaista kaikkia kantelukirjeessä ja selvityksissä esille tuotuja ongelmia. Tämän takia pidän erittäin tärkeänä, että johtaja Järven ja rse Virtasen lisäselvityksissään esille tuomia toiminnallisia ja rakenteellisia kehittämissuhteita pyritään toteuttamaan aluekeskuksen tuella vankilan toiminnan ja vankien vankeuslain mukaisen kohtelun kannalta keskeisen osa-alueen, vastaanotto-osaston, toiminnan laadun varmistamiseksi.

Tarve vankilan toiminnan ja vankien kohtelun kehittämiseen on nähdäkseni edelleen neljä vuotta myöhemmin ajankohtainen ja akuutti. Muun muassa vastaanotto-osaston toiminnassa ilmenneiden epäkohtien korjaaminen ei välttämättä onnistu vain vankilan toimenpiteillä, erityisesti sikäli kuin perusongelma liittyy vankilan puutteellisiin resursseihin.

3.4 Matkaselliin sijoittaminen Kylmäkosken vankilassa

Vastoin kantelijan kirjeessään kertomaa hänet oli sijoitettu Kylmäkosken vankilan matkaselliin 11.4.–20.4.2020 väliseksi ajaksi eli 11 päivän ajaksi. Kylmäkosken vankila toi selvityksessään esille, että kantelijan matkasellisijoitus oli johtunut siitä, että hän oli odottanut sijoituspäätöstä.

Aluekeskus viittasi lausunnossaan Rikosseuraamuslaitoksen määräykseen vankien asumisesta ja perushuollosta (19/004/2010). Määräyksessä todetaan, että matkasellejä ei lasketa majoituspaikoiksi eikä niihin saa majoittaa vankeja pysyvästi.

Aluekeskuksen lausunnossa myös todettiin eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen aiemmassa ratkaisussaan tuoneen esille, että yleensä minkään vankilan matkaselliosaston olosuhteet ja päiväjärjestys eivät vastaa sitä, miten vangilla on oikeus tulla lain mukaan kohdelluksi. Matkaselliin sijoittaminen voi tulla kysymykseen ainoastaan, jos se on välttämätöntä esimerkiksi vankilaan saapumisen, sieltä pois siirtymisen tai tilapäisen kyseiseen vankilaan siirtämisen tai muun vastaavan lyhytaikaisen syyn vuoksi, esimerkiksi jos vanki on saapunut vankilaan oikeudenkäynnin vuoksi tai tapaamisen järjestämiseksi. Tällöinkin matkaselliosastolle sijoittamisen tulisi olla mahdollisimman lyhytkestoinen toimenpide.

Voin yhtyä aluekeskuksen toteamaan, että 11 päivän mittainen matkasellisijoitus on liian pitkä. Voin myös siltä osin yhtyä aluekeskuksen näkemykseen, ettei olosuhteita Kylmäkosken matkasellissä voida pitää kidutukseen verrattavissa olevana, mutta en voi täysin allekirjoittaa aluekeskuksen käsitystä siitä, että matkaselliin sijoitetulla olisi mahdollisuudet tavanomaisiin arjen toimintoihin. Kylmäkosken vankilan selvityksen mukaan matkaselliosastolla on mahdollisuus tunnin ulkoiluun, suihkuun, tapaamisiin, puheluihin, laitostuomälässä käyntiin kerran viikossa, ruokailuun, sairaanhoitoon ja käynteihin virkailijoiden luona ja selleissä on vankilan puolesta televisiot. Matkaselliin sijoitetuille vangeille ei kuitenkaan tämän perusteella ole mahdollista osallistua esimerkiksi vapaa-ajan toimintaan, liikuntaan tai saunassa käyntiin.

Edellä esitettyyn ja laillisuusvalvojan kannanottoina todettuihin viitaten korostan edelleen, että matkaselleihin ei tule majoittaa vankeja muutoin kuin esimerkiksi vankilaan saapumisen, sieltä pois siirtymisen tai tilapäisen kyseiseen vankilaan siirtämisen tai muun lyhytaikaisen syyn vuoksi.

Rakenteiltaan Kylmäkosken vankila on Suomen vankilaverkostossa käsittääkseni moderneimmasta päästä. Minulla ei ole riittävää asiantuntemusta kyseenalaistaa vankilan selvityksessä muun muassa ilmastoinnista tai rakenteiden edellyttämistä turvallisuusnäkökulmista kerrottua.

Kantelijan omaisuus oli Vilppulan ja Turun vankiloista saatujen tietojen perusteella noin kolmen viikon ajan Kylmäkosken vankilassa. Vankilan selvityksessä ja aluekeskuksen lausunnossa ei ollut tietoja siitä, miksi omaisuus oli jäänyt laitokseen, vaikka kantelija oli jo tuolloin ollut pitkään Turun vankilassa. Koska asiasta ei ole saatavilla lisätietoa katson, että asian selvittäminen ei ole enää tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista.

3.5 Vahingonkorvausvaatimukset

Kantelijan esittämien vahingonkorvausvaatimusten osalta viittaa aluekeskuksen lausunnossaan esittämään.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.2 esittämäni käsitykset vangin omaisuuden käsittelystä ja selvityksen antamisesta Vilppulan vankilan tietoon.

Saatan edellä kohdassa 3.3.2 esittämäni käsityksen vangin omaisuuden haltuun antamisen viiveistä Turun vankilan tietoon.

Saatan edellä kohdassa 3.4. matkaselliin sijoittamisesta Kylmäkosken vankilan tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennökset tästä päätöksestäni vankiloiden johtajille.

Lähetän jäljennökset päätöksestäni myös Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen aluekeskukselle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle.